

Bohatství ve vzpomínkách a lidech

VÁCLAV FANTA (* 1940)

je fotograf, který díky své profesi poznal půl zeměkoule. Přestože přišel o zrak, zájem o okolní svět ho neopustil. Co víc – stále srší neuvěřitelnou vitalitou, optimismem a tak trochu i bohémstvím. Za svou vytrvalou pomoc zdravotně postiženým obdržel letos Cenu Olgy Havlové.

Co dokáže zdravotně postiženého člověka tak pozitivně naplňovat?

Moji rodiče, jihočeští rodáci s neuvěřitelným sociálním cítěním, pocházeli z mnoha dětí. Já tak trávil prázdniny v Libějovicích a Netolicích s mnoha bratřenci a sestřenicemi, což bylo vynikající zážitek. Vládla tam přátelská idyla, nikdo se s nikým nehádal, nepomlouval, vyrůstali jsme ve fantastické pohodě. To si v dnešních rozhádaných a vzájemně se pomlouvajících rodinách nikdo nedovede ani představit! Vzpomínám na to jako Božena Němcová na babičku. A potom – já měl v celém svém životě obrovské štěstí na setkání se skvělými lidmi, kteří mně na mé pouti pomáhali.

A co geny umělecké?

Po rodičích je určitě nemám. Táta byl dělník, kovotlačitel, máma byla v domácnosti, pak dělala kuchařku. Asi to pochází od strýců Karla Kakušky a Karla Fanty. Oba byli nejenom Karlové, ale také malíři. Jeden malíř pokojů a velký bohém, který se nikdy neoženil, druhý malíř akademik, naprosto renesanční člověk: maloval, vyřezával, restauroval, brousil sklo, měl obrovskou ovocnou zahradu, miloval knihy. V životě jsem neslyšel, aby někomu, kdo za ním přišel a něco potřeboval, řekl, že nemá čas. Chtěl jsem malovat jako on, a tak jsem se přihlásil na Umělecko-průmyslovou školu, ovšem začal jsem studovat grafickou školu, protože na UMPRUM byl nával.

Malovat jste ovšem nezačal.

Na té „gráfee“ se vytvořila parta kamarádů, s nimiž se dodnes stýkám. Mezi nimi byl Jirka Macák, výborný fotograf – a díky němu jsem fotografií propadl. Zaměřoval jsem se na portréty a přírodu a postupně se zdokonaloval. Jako vystudovaný grafik jsem však nastoupil do kartografie v Národním technickém muzeu. Profesionálním fotografem jsem se stal vlastně až díky politickému průšvihovi, na který jsem si v roce 1962 zadělal.

O co šlo?

Já se tehdy dostal s partou známých do majálesového průvodu, kde jsme křičeli protistátní hesla, za což jsem dostal vazbu a musel zaplatit asi osm tisíc korun pokuty. Vše bylo zaneseno do mého kádrového posudku, což se odrazilo v tom, že na kartografii už o mě moc nestáli. Tehdy jsem objevil inzerát, že na Československé akademii věd hledají fotografa. Přihlásil jsem se a konkurz vyhrál. Později jsem zjistil, že kádrovák z kartografie, dobrodinec jeden, můj prohrěšek stopil a do posudku na Akademii napsal, že jsem v kolektivu oblíbený a aktivní, což mi dost pomohlo. A tak jsem se už profesně začal věnovat své oblíbené fotografii. Stal jsem se také spolupracovníkem Mladé fronty, kde jsem kromě jiného fotil například Františka Hrubína, Josefa Hlinomaze, Jana Wericha, Miroslava Hornička, docenty, profesory... Přičemž jsem poznal, že lidé, kteří něco znamenají, jsou neuvěřitelně skromní. Když dnes fotíte například politiky, tak ze sebe dělají kdovíco. Následně jsem se přihlásil na uměleckou fotografii na FAMU u profesora Šmoka.

Prý jste se dostal do Jižní Ameriky. To bylo také díky dobrodincům?

To víte, že ano. Seznámil jsem se s jedním meckickým výtvarníkem, který mě fotky poslal do Mexika na školu, co vypisovala stipendia pro zahraniční fotografa. Vyhrál jsem a dostal pozvánku na dvouletou cestu. Jenže tu musel schvalovat ÚV KSČ a já ve straně nikdy nebyl. Co se ale nestalo?! V té době dostal někdo z Akademie státní cenu a já to fotil. Přijela tam

„Když máte chuť, zvládnete všechno,“ říká nevidomý fotograf Václav Fanta.

Snímek Vendula Fantová

tehdy delegace z ÚV a její členkou byla moje někdejší spolupracovnice z kartografie. Při následné recepci, kde jsme krapet popili, povídá, že kdybych něco potřeboval, ať se na ni obrátím. Toho jsem využil a řekl jí o Mexiku. Příští týden mi zavolala, že mám vše schváleno. Do 14 dnů jsem letěl do Mexika. Cesty Páně jsou prostě nevyzpytatelné.

Fotit na takové štaci musela být dobrá škola.

Byl to úžasný profesní přínos. Měl jsem přístup do všech muzeí, cestoval jsem po tamních archeologických zónách, fotil architekturu a tváře lidí, dokumentoval kulturu Aztéků a Mayů, takže jsem přivezl celkem unikátní věci. Jenomže jsem nebyl soudruh, tak mi po návratu publikovali jenom pět šest snímků. Něco ovšem později zařadil do svých knih o indiánech cestovatel Miroslav Stingl.

Následně zase přišlo z nebe nečekané dobrodíní: na Akademii mě začaly nad mikroskopem bolet oči a já tehdy potkal kamaráda – redaktora z Orbisu Oldu Karáska, který mi u nich okamžitě zajistil místo fotoeditora. Potom už začalo festovní focení a cesty po světě: Venezuela, Afghánistán, Moskva... Kromě mnoha zážitků jsem ve světě udělal jednu příjemnou zkušenost: prostý člověk je všude stejný, vždy vám dá srdce na dlani.

Kdy začaly vaše potíže se zrakem?

Přišlo se na to na vojně, když jsem při poplachu vyboural auto. Nejdřív si mysleli, že jsem byl opilý, což jsem nebyl. A tak jsem šel na vyšetření do vojenské nemocnice, kde zjistili, že mám odumírání sítnice. Od té doby jsem se s tím potýkal. Skrze fotografování jsem měl spoustu známých doktorů a profesorů, kteří mě většinou uklidňovali, že vidět budu. Jenom jeden říkal: připrav se, že budeš chodit s bílou holí, a už se to uč. Já na něj byl naštvaný, že to říká takhle natvrdo, ale měl pravdu. Potom už to šlo strašně rychle.

Co bylo dál?

Hodně mně pomohlo náhodné setkání s kamarádem, s nímž jsem kdysi ministroval – Petrem Rohlenou. Byl ředitelem charity, což jsem netušil, a já tehdy do charity přišel s nabídkou prodeje pamětních listů, které jsme jako redaktori vymysleli u příležitosti návštěvy Jana Pavla II. Když jsem Petrovi řekl, že začínám slepnout, zavedl mě do party podobně postižených, kteří při charitě připravovali nadaci. Předsedou byl Petr Wilke a já se stal výkonným ředitelem. Vy-

tvořil jsem stanovy a vznikla Katolická nadace pro nevidomé. Objevil se zahraniční sponzor a začaly zájezdy s nevidomými po Čechách i po Evropě, pořádali jsme různé duchovní a kulturní akce. Jenomže potom přišly nové předpisy o nadačních fondech, což se sponzorům nelíbilo, a všechno skončilo. Tehdy už to také začalo být s mým viděním dost kritické.

Jak jste se s tím vyrovnával?

Já myslel, že už to nějak dožiju a budu v parku krmit vrabčáky. Nic moc perspektiva. Ještě jsem zašel s jedním kamarádem redaktorem vyfotit ředitelku Pobytového rehabilitačního centra pro nevidomé Dědina v Praze, abych zjistil, jestli ještě něco zvládnou. A tahle ředitelka, paní Shifferová, mi nabídla, jestli bych k nim nechtěl docházet, když už na tom jsem takhle špatně. A řeknu vám, že mě tam všechno naučili: psát na stroji, ovládat počítač, Braillovo písmo. Mají tam úžasné instruktory, výtvarné a řemeslné dílny. To všechno mně dalo ohromný impuls, který mě zařadil zpátky do života.

Když máte chuť, zvládnete všechno. K tomu dostanete nádvkem neuvěřitelně jemný sluch. Když jdu například kolem hospody, poznám, kdo z mých známých tam sedí. Poznám, kde končí dům, kolem kterého jdu, a také podle hlasu odhadnu, kdo mluví falešně a neupřímně. Tak pozor na mě!

Dobře, budu upřímný. Kdybych já ztratil zrak, asi bych se nevyhnul výčtkám vůči Pánu Bohu.

Já to všechno beru z té druhé stránky, že je to určitá zkouška, jak obstojíte. A zároveň výzva, co všechno svedete. Proč bych měl vyčítat Pánu Bohu, že zrovna já ji musím podstupovat? Někteří lidé jsou na tom ještě hůř. Zkrátka to patří k životu. A pakliže pracuje hlava, jak říkal jeden můj přítel, nemusím se ničeho bát. Samozřejmě to nechci zlehčovat, jednoduché to není, ale člověk si to musí prožít sám se sebou a vidět zase dál. Spíš Pánu Bohu děkuji, že ještě žiju a že mě opatruje na cestách, po kterých chodím.

Lidé často filozofují nad smyslem utrpení.

Patříte k nim i vy?

Já na nějaké meditace moc nejsem. Utrpení neberu jako utrpení, ale jako určitou nesnázi, která mě sice omezuje, ale na druhou stranu je tolik dalších radostí! Už jenom těch krásných lidí, které jsem kdy potkal a potkávám. Jestli jsem někdy něco dokázal – v minulosti

i nyní – bez všech těch dobrodinců by to nešlo. Já jenom něco vymyslím a ostatní udělají zbytek za mě. Celkem dobrá práce, ne? Třeba výtvarné kalendáře jako pocta žijícím i nežijícím výtvarníkům a grafikům – Bornovi, Slívovi, Herčíkovi, Suchánkovi a dalším. Já je jenom obvolal, všechny poprosil, a ostatní už dokončili přátelé. Ty kalendáře měly také docela obstojný prodejní úspěch. Z takových akcí tak trochu i žijeme. Ale co bych zmohl sám?

Takže aktivity pro nevidomé úplně neskončily?

Vůbec ne! Uvořila se mezi námi pěvecká skupinka. Bylo nám spolu dobře, a tak jsme se scházeli na Dědině, kde jsme si pod vedením učitele hudby Ondry Čaneckého jen tak pro sebe zpívali. A mě napadlo, že jsme na docela dobré úrovni a mohli bychom se nějak organizovat. Ustanovili jsme se jako Vokál klub a fungujeme takto dodnes – zpíváme po kostelích i na veřejných akcích. Všechno bez dirigenta, což si málokdo z vidoucích dokáže představit.

Kromě toho jsme vymysleli reliéfní obrázky svatých pro nevidomé děti, aby si vše mohly osahat a podle atributů zjistit, kdo je kdo. Sehnal jsem peníze a vše ostatní vytvořila výtvarnice Jarmila Haldová, která dělá loutky. Mělo to obrovský úspěch, byli jsme s tím až v Bruselu a hrozně se to líbilo i řediteli Národní galerie Jiřímu Fajtovi, který nechal celou kolekci třiceti obrazů vystavit v Anežském klášteře.

Co ostatního ještě zvládáte?

Moc toho upřímně řečeno není. Ono je totiž strašně moc práce s organizováním koncertů, s přípravou výstav, do toho telefonování, korespondence, účetnictví. Hrozně moc maličkostí. Co bych mohl ještě zvládat dalšího? Rozhodně se nenudím. Navíc se stále často scházím s přáteli a kamarády z grafické školy, z Akademie, jezdím na chalupu do Orlických hor, někdy do jižních Čech. A občas si dojdou pro inspiraci na vínko.

Máte nějaké životní přání?

Vůbec nic mě nenapadá. Vždyť já měl a mám ohromně bohatý život. K tomu dvě moc hodné dcery a dva moc fajn vnuky, tak nevím, co bych si v životě ještě mohl přát. Snad aby nám to ve sboru ještě zpívalo a aby lidé byli k sobě přátelští a nehonili se za chimérami. To je s odpuštěním – víte na co... Já jsem spokojený s tím, co mám. Bohatství mám ve vzpomínkách a v lidech, kteří jsou kolem mě.

VÍT HÁJEK